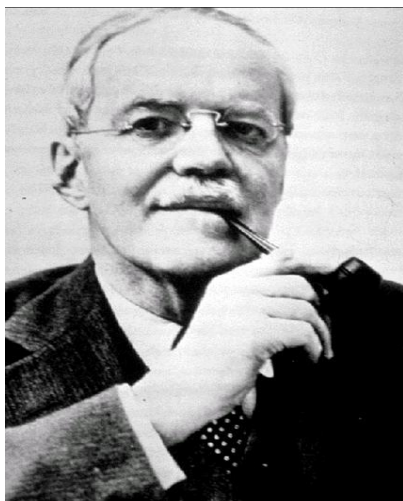

Dulles, Allen Welsh (1893–1969)

A CIA (Central Intelligence Agency – Központi Hírszerző Ügynökség) meghatározó, legismertebb személyisége volt a hidegháború első másfél évtizedében. Kifinomult stílusával, nyugalmat árasztó habitusával szinte a megbízhatóság és profizmus szobra volt. Fiatalkorától egészen nyugdíjazásáig a hírszerzés töltötte be életének csaknem minden pillanatát. Igazi vezéregyenység volt, tudott bánni az emberekkel, karizmatikus személyisége hatást gyakorolt kollegáira, a sajtóra és a közvéleményre is. Jellegetes pipájával, rövid kefebajszával és ízléses öltözködésével a 20. századi kémkedés elegáns világának megtestesítője volt. A hírszerzés minden tudománya a kisujjában volt, ravasz és csavaros észjárásával mindig az ellenfél előtt járt egy lépéssel. Értelmiségi volt, barátjához, Frank Wisnerhez hasonlóan ügyvédként kezdte pályafutását, majd az OSS (Office of Strategic Services - Stratégiai Szolgálatok Hivatala, az amerikai hírszerzés és kémelhárítás központi szerve a második világháborúban) és a CIA kulcsfigurája lett. Nyugalmat, de egyben erőt árasztott magából, 185 cm-es termetével. Azonban nem egyszerűen gáláns természetű úriember volt, ahogyan sokan hiszik. A hidegháború egyik nagy harcosa is, aki tökélyre fejlesztette a hírszerzési technikákat, és a legerősebb hang volt a polgári kémszervezet támogatói között. A mai

napig ő volt leghosszabb ideig a CIA élén, 1953 és 1961 között, nyolc éven keresztül. A szervezet két veteránja Stewart Alsop és Thomas Braden úgy emlékezett róla: „A CIA Dulles volt, s Dulles a CIA”.

Allen Welsh Dulles 1893. április 7-én született a Washington állambeli Watertownban egy presbiteriánus lelkész, Allen Macy Dulles gyermekeként. A család többgenerációs politikus múltra tekintett vissza: nagyapja, John Foster is külügyminiszter volt. A.W. Dulles tanulmányait a párizsi École Alsacienne-ben és a Princeton Egyetemen végezte. 1916-ban csatlakozott az Egyesült Államok Diplomáciai Szolgálatához, első megbízását az Osztrák–Magyar-Monarchia amerikai nagykövetségén kapta Bécsben. Miután az Egyesült Államok hadba lépett 1917 áprilisában, Dullest a svájci Bernbe helyezték át, ahol az amerikai diplomata küldöttség tagja lett. Itt történt meg, hogy egy Vlagyimir Iljicsként bemutatkozó személy időpontot kért a küldöttségtől. Dulles közölte telefonon az illetővel – akit rémes akcentusa miatt mentálisan beteg emigránsnak ítélt – hogy teniszezni megy, keresse újra másnap. A későbbiekben CIA-igazgatóként szívesen mesélte az „újoncnak” a történetet, ahogyan lerázta magát Lenint. Svájc után Isztambulban is szolgált, majd diplomataként részt vett az első világháborút lezáró versailles-i békekonferencián. 1926-ig dolgozott a külügyminisztériumban, ezt követően pedig a Wall Streeten helyezkedett el ügyvédként, a Sullivan and Cromwell irodánál, ahol bátyja, John Foster Dulles is dolgozott. A cég jelentős befolyással rendelkezett kormányzati szinteken, gazdasági, pénzügyi tanácsokkal látta el a Fehér Házat, illetve kormányzati megbízásokat is vállalt. A fiatalabb Dulles számos nemzetközi konferencián részt vett jogi tanácsadóként, így találkozhatott Mussolinival 1932 novemberében, valamint Adolf Hitlerrel 1933 áprilisában.

A második világháborúig a Sullivan and Cromwell irodánál dolgozott, 1942-ben azonban csatlakozott az OSS-hez, ahova William Donovan tábornok felkérésére lépett be. Novemberben érkezett meg Bernbe, hogy felállítsa a svájci bázist. A hírszerzés világában ugyan amatőrnek számított, de tökéletesen látta el feladatát. A bázis vezetőjeként diplomáciai fedést élvezett, hivatalosan a Nagykövetség alá tartozott. Fedőneve 110-es ügynök, illetve Bull volt, a második világháborúban dolgozó ügynökök számára viszont nyilvánvaló volt, hogy Dulles valójában az amerikai hírszerzés európai főnöke. Bernben egy rendkívül értékes kettősügynöktől sikerült információkat szereznie: Fritz Kolbe – a Német Külügyi Hivatal (Deutschen Auswärtigen Amt) tisztje – Svájcban felajánlotta szolgálatait a szövetségeseknek. 1944 tavaszáig „George Wood” fedőnéven körülbelül 1200 dokumentumot szolgáltatott ki Dullesnek, aki pár év alatt az egyik legbriliánsabb hírszerzővé vált.

Dulles a háborút követően visszatért a Wall Streetre, ügyvédként szemlélte, amint régi OSS-es bajtársai részt vállalnak a CIA létrehozásában. Ekkor még távol maradt az új hírszerző szervtől, sőt, a védelmi minisztérium felkérésére tanulmányt írt a Cégről, melyben élesen kritizálta a szervezetet, mert szerinte nem sikerült elérnie a céljait és a teljesítenie az ígéreteit. 1948-ban Dulles részt vett Thomas E. Dewey kampányában, aki Truman ellenfele volt az elnökválasztáson. Miután Truman nyert, Dulles biztosra vette, hogy az elnök innentől megakadályozza majd, hogy újra a kormánynak dolgozhasson. 1950 őszén Roscoe H. Hillenkoettert Walter Bedell

Smith váltotta a DCI (Director of Central Intelligence – a CIA igazgatója) poszton, és felkérte Dullest, hogy vállalja el az újonnan felállított műveleti igazgatóság vezetői posztját. Dulles örömmel vállalta a felkérést, azonban azt javasolta Bedell Smithnek, hogy inkább tervezési igazgatóság legyen a részleg elnevezése, mert az nem utal nyíltan a titkos akciókra és a fedett műveletekre. Az igazgató rábólintott a javaslatra, Dulles pedig 1951 januárjától a Cég kulcsfigurája lett. 1952 augusztusában előlépett a CIA igazgatóhelyettesi posztjára, a tervezési igazgatóság élén pedig régi barátja és egykori OSS-beli munkatársa, Frank Wisner váltotta.

Dwight D. Eisenhower elnök 1953 februárjában kinevezte Dullest a CIA igazgatójának, ezt a posztot pedig egészen nyugdíjazásáig, 1961 őszéig megtartotta.

Allen Dulles az évek során a titokzatsággal párosuló hatalom megtestesítője lett. Az 50-es évek közvéleménye számára a CIA-igazgató rendkívüli tekintélynek számított. A nők rajongtak érte. Az idő múlása nem csökkentett vonzerején. Társaságban szellemesen és udvariasan társalgott, soha nem volt sértő vagy bántó, és szívet melengetően tudott mosolyogni. Sokat anekdotázott régi első és második világháborús kalandjairól, az elhessegetett Leninről. Tehetsége volt a mesemondáshoz. Dulles társaságban mindig joviális volt, de munka közben szigorú és ravasz is tudott lenni. Nem szabad elfelejteni, hogy a CIA igazgatójaként külügyminiszter bátyjával, Foster Dulles-szel olyan jelentős nemzetközi konfliktusokban kellett dönté-

seket hozniuk, mint a koreai háború, a berlini felkelés, Irán, Guatemala, Kuba vagy az 1956-os magyar forradalom. Rátermettségről mindent elmond, hogy nyolc évig töltötte be a Cég igazgatói tisztségét.

A Disznó-öbölben végrehajtott művelet kudarca azonban pontot tett karrierjére, Kennedy elnök 1961 szeptemberében, 68 éves korában nyugdíjazta Dullest. Innentől kezdve családjának szentelte idejét, feleségének kivált szüksége volt rá, az utolsó években Parkinson-kórral küzdött. Allen Dulles hivatalos tisztséget a Warren-bizottságban vállalt utoljára 1963-ban. Kennedy elnök meggyilkolásának körülményeit vizsgálta, de későbbiekben sok kritika érte amiatt, hogy a Cégre vonatkozó részokről teljes mértékig hallgatott. Legtöbb idejét otthon töltötte ezután, mindig házi papucsot hordott bal lábán lévő köszvénye miatt. Két fontos emlékirata született ekkoriban, a *The Craft of Intelligence* (1963) és a *The Secret Surrender* (1966). 1969 Karácsonyának reggelén lázas lett és összeesett, Jim Angleton segített a családnak és kórházba szállították, de szövődmenyt kapott, és a tüdőgyulladást már nem tudta leküzdeni a szervezete. 1969. december 30-án, 75 évesen elhunyt.

(Csabai Dávid)

Források

- Alain Guérin: *A CIA emberei*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 1983.
- Burton Hersch: *The Old Boys*. Tree Farm Books, St. Petersburg, 2002.
- Norman Polmar and Thomas B. Allen: *The Encyclopedia of Espionage*. Gramercy Books, New York, 1997.
- James Srodes: *Allen Dulles: Master of Spies*. Regnery Publishing, Washington D.C., 1999.